

Kampania społeczna 35 lat NSZZ „Solidarność” Region Podlaski

Siła społeczeństwa to współpraca i dialog

- W krajach skandynawskich ucieka się od rozwiązań prawnych dotyczących kwestii pracowniczych
- Związki zawodowe - czyli przedstawiciele pracowników - oraz pracodawcy wolą sami wynegocjować zadowalające ich rozwiązania

Model norweski

Norwegowie zarabiają dobrze, pracują przeciętnie 33 godziny tygodniowo, a bezrobocie wynosi zaledwie 3 proc. Poziom uzwiązkowienia wynosi tu 52 proc. O wiele wyższy jest w sektorze publicznym - nawet ponad 80 proc. W pięciomilionowej Norwegii do związków zawodowych należy ponad 1,7 mln osób.

W Norwegii działają cztery związki zawodowe. Największa i najbardziej wpływowa - o stuletniej tradycji - Organizacja Ogólnokrajowa (LO) jest federacją związków branżowych zrzeszającą blisko 900 tys. członków. LO jest silnie związana z Partią Pracy. W latach 70. XX wieku powstała konkurencyjna Centralna Federacja Organizacji Zawodowych (YS), zrzeszająca obecnie ok. 250 tys. członków. Istnieją także dwie

organizacje związkowe dla osób z wyższym wykształceniem: Akademikerne i UNIO. Pierwsza powstała w 1997 r. i liczy ponad 160 tys. członków, druga działa dopiero od niedawna, bo od 2001 r. i zrzesza 300 tys. osób.

Związki zawodowe w Norwegii mają duży wpływ na życie całego społeczeństwa. Istnieje tu odpowiednik polskiej Komisji Trójstronnej, a wszystkie ważne decyzje społeczne i gospodarcze podejmowane są w efekcie dialogu społecznego prowadzonego przez rząd, konfederację pracodawców i pracowników, z udziałem przedstawicieli samorządów terytorialnych (jeśli jest to sprawa lokalna lub regionalna) i partii politycznych.

- Co najważniejsze - i związki zawodowe, i pracodawcy - są poważnie traktowani przez norweski rząd - mówi ekspert Biu-

ra Zagranicznego Komisji Krajowej NSZZ „S” Andrzej Matla, skandynawista, który kilka lat mieszkał w Norwegii. - To stro- na rządowa, ministerialna czy nawet sam premier nierzadko inicjują trójstronne spotkania. To, co się na nich wspólnie ustala, jest przyjmowane do realizacji. W Norwegii, żeby osiągnąć jakiegokolwiek rozwiązania, zawsze potrzebny jest konsensus.

Podział zadań jest czytelny. Warunków pracy pilnują struktury branżowe i zakładowe, a na poziomie regionalnym głos pracowników zapewnia związkowa struktura odpowiadająca podziałowi administracyjnemu kraju. Centralne struktury federacyjne z jednej strony są strażnikami interesów pracowników na poziomie parlamentu (krajowym), z drugiej (dotyczy to LO) wspólnie z największą organizacją pracodawców (NHO) cyklicznie, co dwa lata, negocjują

Ustawę centralną. Jest ona uznawana wręcz za swoistą norweską konstytucję i ustanawia ramy negocjacyjne (poziom minimum) dla rokowań zbiorowych na poziomie branż.

- Społeczne zarządzanie występuje na wszystkich poziomach - podkreśla Andrzej Matla.

W tym kraju współdziałał załogi w zarządzaniu firmami, zwłaszcza dużymi, nie jest sloganem. Od 40 lat obowiązuje prawo, zgodnie z którym przedstawiciele pracowników, w większości związkowcy, zasiadają w radach nadzorczych i zarządach firm, pośrednicząc w przekazywaniu menedżerom wysokiego szczebla uwag i propozycji zatrudnionych. Przepisy precyzują, że przedstawicielom załogi przypada 1/3 miejsc w radach nadzorczych, ale muszą to być co najmniej dwa miejsca.

Bądźmy partnerami

Rozmowa

Wewnętrzna solidarność, to jest ważne w zarządzaniu - mówi Józef Mozolewski, przewodniczący NSZZ Solidarność Region Podlaski.

Przedstawiciele związków zawodowych zasiadają w radach nadzorczych norweskich firm. Jak Pan uważa, czy polscy pracownicy poradziłoby sobie w tej roli?

W Norwegii nikogo ten fakt nie dziwi ani nie gorszy. W Polsce związkowców często traktuje się jako ludzi drugiej kategorii, mówiąc: cóż ten związkowiec potrafi?! Nic, tylko żądać, żądać i jeszcze raz żądać. A ja chcę przypomnieć, że jeszcze do niedawna w strukturach spółek samorządowych oraz innych spółkach uczestniczyli i przedstawiciele załóg, zgłaszani przez związki zawodowe. I nie przypominam sobie, żeby udział przedstawicieli związków zawodowych w radach nadzorczych przyczyniał się, by te spółki komunalne osiągały negatywne wyniki. To budowało taką wewnętrzną solidarność pomiędzy jednostką zarządzającą a zarządem tej firmy. Drugi przykład - na początku lat 90. doszło do kilku prywatyzacji z udziałem pracowniczym. Te firmy funkcjonują do dzisiaj i nie ma tam żadnych problemów. Bo tam, gdzie w zarządzaniu bezpośrednio uczestniczy załoga, tam jest większa możli-

wość kontrolowania - nie boję się tego słowa - procesu zarządzania pod każdym względem. **I uważa Pan, że pracownicy są w stanie merytorycznie poradzić sobie z takim zadaniem?**

Przykłady norweskie to potwierdzają. Przedstawiciele pracowników, czyli tak zwani związkowcy, to są ludzie przygotowani merytorycznie oraz posiadają duże doświadczenie w procesie zarządzania i nadzoru. Są ludźmi odpowiedzialnymi, bowiem dla wielu przyświeca podstawowa zasada „pracodawcy i związki zawodowe jadą na jednym wózku, jakim jest firma”. Ponadto centrale związkowe szczebla krajowego i regionalnego zatrudniają merytoryczną kadre, która wspiera pracę działaczy z każdym szczeblem. Aczkolwiek oczywiście, dla każdego - i dla nas, działaczy związkowych, i dla pracodawców - ciągłe podnoszenie kwalifikacji i zwiększanie edukacji nie zaszkodzi. To nie ulega żadnej wątpliwości, że aby być skutecznym w każdej dziedzinie, trzeba rzeczywiście ciągle się uczyć. ●

Opinia

Andrzej Matla, ekspert Biura Zagranicznego Komisji Krajowej NSZZ „S”

Nawet najlepszych rozwiązań z innych krajów skopiować się nie da. Dlaczego? Bo ich nie stworzono z dnia na dzień. One powstawały przez wiele lat, ewoluowały. Tak też musi być i u nas. Jednak uczyć się od innych - zawsze warto.

I dotyczy to zarówno pracodawców, jak i pracowników czy związkowców. Warto uczyć się, że jedynie silne, merytoryczne strony mogą być partnerami na przykład dla rządu. O norweskich związkach mówi się często, że są odpowiedzialne i umiarkowane. Ich siła polega właśnie na tym, że rzeczywiście potrafią one odegrać rolę partnera w kontaktach zarówno z pracodawcami, jak i z rządem. Istotne jest też, że bycie partnerem w Norwegii wiąże się z kulturą dialogu, wzajemnego szacunku i szanowania ustaleń, które są podejmowane. Model norweski opiera się właśnie na współpracy. Każdy z partnerów odgrywa niezmiennie centralną rolę w tym wszystkim, co jest ustalone. Gdy mówi się o Norwegii, często pada pojęcie społecznego zarządzania. Ono występuje praktycznie na wszystkich poziomach. Na poziomie zakładu pracy mamy do czynienia z przedstawicielami pracowników w radach nadzorczych czy zarządach. Pracownicy mają wpływ na to, jak prowadzi się biznes, mają dostęp do informacji. I na tej podstawie mogą wchodzić w autentyczny dialog z pracodawcą. Oczywiście są do tego merytorycznie przygotowani.

Opinia

Andrzej Parafiniuk, prezes Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego

Na nieszczęście dzisiaj związki zawodowe mają przyklejoną łatkę organizacji roszczeniowej. Wobec tego ciężko znaleźć porozumienie między związkami a pracodawcami w takim aspekcie, aby to było współzarządzanie firmą. Jak najbardziej warto o to walczyć, jednak wcześniej trzeba by było spełnić pewne warunki. W krótkim terminie - najlepiej byłoby, żeby związki zawodowe poświęciły trochę uwagi na przeszkolenie w kwestiach ekonomicznych i zarządczych części swoich aktywnych członków. Udowodnili by w ten sposób pracodawcom, że mają wiedzę, którą można wykorzystać do współzarządzania. To byłaby już dobra płaszczyzna, by rozmawiać o tego typu rozwiązaniach.

Warto by też zastosować długoterminowe rozwiązania. W ub.r. PFRR w ramach akcji „Postawmy na siebie” promowała przedsiębiorczość pod każdym względem. Mówiliśmy m.in. o tym, że dobrze by było zacząć naukę przedsiębiorczości już od najniższych poziomów edukacji, nawet - trochę żartując - od przedszkola. Oczywiście nie chodzi tu o to, by wszyscy obywatele zakładali firmy. Ale ważne jest zrozumienie tej drugiej strony. A jeżeli uczylibyśmy młodych ludzi przedsiębiorczości od początku ich edukacji, to oni - stając się dorosłymi ludźmi, pracownikami - już naturalnie rozumieli by tę drugą stronę, czyli przedsiębiorców czy pracodawców. I wtedy płaszczyzna porozumienia byłaby naturalna.